

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ЕКОЛОГІЧНОГО КОДЕКСУ

З моменту отримання незалежності, в Україні активно формувалася комплексна галузь екологічного законодавства. Сьогодні вона нараховує велику кількість самих різноманітних нормативно-правових актів, які відносяться до різного регулюючого рівня, мають різну юридичну силу, регламентують різні сфери.

Окрім Основного закону, що характеризується найвищою юридичною силою до усіх нормативно-правових актів країни, особливе місце в системі екологічного законодавства займає Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [1], який вважається рамковим для формування галузі екологічного права. Однак окрім нього, в цій сфері існує велика кількість інших нормативно-правових актів.

У підсумку, з однієї сторони – в сучасному екологічному законодавстві майже ліквідовано прогальні предметні сфери. З іншої сторони – створена нормативно-правова база, що за кількістю перевершила показники інших галузей законодавства. Як наслідок – для практиків досить часто складно відслідкувати сутнісні зміни в еколого-правовому регулюванні, а для науковців – відстежити ефективність законодавства, вплив його на розвиток суспільних відносин та на стан екології в державі. Окрім цього, ускладнюється забезпечення контролю за процесами, що відбуваються в екологічній сфері.

Проблема поглиблюється і у зв'язку з комплексністю екологічного законодавства, яку, наприклад, Н.Р. Малишева пов'язує з непростим характером зв'язків екологічних норм з нормами, які відносяться до інших галузей права [2, с. 308].

Вихід з ситуації, яка склалася, полягає в систематизації екологічного законодавства. Мета такого процесу – подвійна: з однієї сторони це сприятиме спрощенню екологічного законодавства, досягнення внутрішньої узгодженості норм; з іншої – систематизація призведе до зменшення кількості актів, усунення дублюючих норм та колізій. Відповідно, покращиться гармонізація екологічного законодавства з адміністративним, цивільним, фінансовим, бюджетним, податковим та іншими галузями в частині регулювання екологічних та суміжних з ними відносин.

Сьогодні все більше вчених звертають увагу на можливий результат такої систематизації екологічного законодавства як розробку Екологічного кодексу України. Так, Н.Р. Малишева стверджує, що Кодекс повинен

грати системоутворюючу роль та об'єднати норми правових актів екологічного спрямування, а також здійснити впорядкування не окремих правових норм, а всієї системи еколого-правового регулювання [2, с. 312].

Важливо зазначити, що в ряді європейських країн такі Кодекси були прийняті ще в кінці XX століття. Так, наприклад, Екологічний кодекс Швеції, прийнятий у 1998 році, замінив 15 правових актів. Підставою його прийняття стало визнання діючого законодавства неефективним у вирішенні екологічних проблем, які виникли при забезпеченні сталого розвитку. Екологічний кодекс Франції, прийнятий у 2000 році, включив 39 законів в цій сфері. Подібна ситуація склалася і в Італії, де кодекс було прийнято в 2006 році. Таким чином, досвід окремих держав-членів ЄС у сфері вдосконалення природоохоронного законодавства свідчить про необхідність та доцільність систематизації екологічного законодавства та переконує щодо створення Екологічного кодексу України. Водночас, як правильно зауважує О.Б. Кишко-Єрлі, норми права, які в подальшому увійдуть до Екологічного кодексу України, мають враховувати вимоги *acquis communautaire* згідно з міжнародними зобов'язаннями України [3, с. 218].

Слід зазначити, що ідея розробки Екологічного кодексу України не нова. Вона висловлювалася вченими ще за часів СРСР. Назва його пропонувалася різна, але сутність зводилася до прийняття єдиного законодавчого акту екологічної спрямованості. А. Гетьман ще в 2006 році аргументував позицію, за якою такий акт має бути створений не в формі «Основ» чи закону, а саме в формі Кодексу [4].

Однак виникає практичне питання – яку систему кодифікації використовувати при створенні такого акту? Можливо необхідно створити кодифікований акт, який узагальнить самі принципи для законодавства екологічної спрямованості питання охорони довкілля та використання природних ресурсів, або уніфікувати усі підгалузі екологічного законодавства в єдиний кодифікований законодавчий акт, який об'єднає чинні нормативно-правові акти, які регулюють відносини використання, відтворення та охорони надр, земельних, лісових, водних ресурсів, тваринного та рослинного світу, територій і об'єктів природно-заповідного фонду, природних ресурсів виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, атмосферного повітря тощо. Однозначної відповіді на це сьогодні немає, що актуалізує необхідність подальших наукових досліджень в цьому напрямку.

Таким чином, необхідність розробки Екологічного кодексу не викликає сумнівів. Питання лише в тому, яку систему кодифікації для цього обрати.

Список використаних джерел

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон

України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546.

2. Малишева Н.Р. Наукові засади систематизації екологічного законодавства України. Правова держава. 2015. Вип. 26. С. 307-319.

3. Кишко-Єрлі О.Б. Адаптація екологічного законодавства України до права навколишнього середовища Європейського Союзу. Часопис Київського університету права. 2014. № 3. С. 215-220.

4. Гетьман А. Проблеми реформування екологічного законодавства: до питання про створення Екологічного кодексу України. Вісник Академії правових наук України. 2006. № 3. – С. 172-181.

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Каракаш І.І.